مطالعه روند تولیدات علمی کشورهای اسلامی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس ـ رضا کریمی، فائزه السادات طباطبایی امیری
علمی ـ پژوهشی
فصلنامه تخصّصی مطالعات قرآن و حدیث **سفینه**
سال هجدهم، شماره ۶۹ «ویژه زن و خانواده»، زمستان ۱۳۹۹، ص ۲۷-۵۰

مطالعه روند تولیدات علمی کشورهای اسلامی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس

رضا کریمی*
فائزه السادات طباطبایی امیری**

چکیده: هدف از این مطالعه، تعیین وضعیت تولیدات علمی کشورهای اسلامی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس و تعیین جایگاه ایران به منظور برنامه‌ریزی جهت ارتقای جایگاه و تعیین اولویت‌های پژوهشی کشور در این حوزه است. پژوهش از نوع کاربردی بوده و روش آن، علم سنجی است. جامعه پژوهش شامل ۱۸۵۲ پیشینه از بروندادها و تولیدات علمی پژوهشگران حوزه جنسیت، زنان و خانواده در کشورهای اسلامی در پایگاه وب آو ساینس است. تاریخ انجام جستجو ۱۳۹۸/۹/۵ تحت پوشش این پایگاه بوده است. کشورهای اسلامی مورد مطالعه در پژوهش ۵۷ کشور اسلامی بودند که در سازمان کنفرانس اسلامی، عضویت دارند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که سال ۲۰۱۰ بیشترین تولید علمی در کشورهای اسلامی صورت گرفته است. کشور ترکیه، نیجریه و ایران دارای رتبه اول تا سوم در بین کشورهای اسلامی و قالب مقاله بیشترین میزان را به خود اختصاص داده است. دانشگاه univ Nigeria سهم نخست در تولیدات علمی و دانشگاه علوم پزشکی تهران نیز پیشتاز در تولید علمی در حوزه زنان بوده‌اند. مجله JOURNAL OF HOME ECONOMICS

*. عضو هیات علمی دانشگاه قم.
**. دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز.

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

RESEARCH و Anyakoha بیشترین تولید را به خود اختصاص داده‌اند. حیطه‌های موضوعی زنان، جنسیت، شیوع، بهداشت و سلامت و خشونت خانگی نیز دارای بیشترین تولیدات علمی هستند.

کلیدواژه‌ها: تولیدات علمی؛ کشورهای اسلامی؛ جنسیت؛ زنان، خانواده؛ وب آو ساینس؛ علم سنجی.

مقدمه و بیان مسئله

استفاده از مطالعات علم‌سنجی در عصر کنونی که حوزه‌های مختلف موضوعی دانش گسترش یافته‌اند، به عنوان یکی از کارآمدترین و مؤثرترین شیوه‌های بررسی بروندادها و تولیدات علمی افراد، سازمان‌ها و کشورها و نیز شناسایی وضعیت کلی پژوهش است. مشخص شدن فراوانی پژوهش‌های علمی هر فرد، مؤسسه، کشور، رشته علمی و روند آن و نیز تشخیص و ارزیابی میزان اهمیت علمی و اجتماعی یک رشته خاص در طی دوره مورد نظر، از طریق اندازه‌گیری تولیدات علمی، مسئله‌ای است که در مطالعات و روش‌های علم‌سنجی مد نظر قرار می‌گیرد و مسیر را برای سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان علمی کشور هموار و روشن می‌سازند تا از این رهگذر، تحقیقات و پژوهش‌ها به سوی اولویت‌های برگرفته از نیازهای جامعه سوق داده شوند. همچنین، بررسی روند، پژوهشگران را قادر می‌سازد تا پژوهش‌های انجام شده و انتشار متون علمی در یک رشته خاص را از جنبه‌های مختلف در دوره‌های مشخص و معینی مقایسه نموده، تغییرات و سیر تکاملی آنها را ثبت و ضبط و به تصویر کشد، و پس از تحلیل این تغییرات، میزان مطلوبیت یا عدم مطلوبیت آن‌ها را تعیین می‌نماید و سرانجام از آن برای پیش‌بینی و جهت‌دهی برنامه‌های آتی بهره می‌گیرد. از سوی دیگر،

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]

[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

یکی از نشانه‌های توسعه یافتگی کشورها و موفقیت جامعه پژوهشی هر کشور، میزان حضور پژوهشگران هر کشور در عرصه تولید علم و ارائه، انتشار و به اشتراک‌گذاری نظریه‌ها و یافته‌های جدید علمی در نشریات بین‌المللی است. از طرفی، انتشار یافته‌های علمی در نشریات بین‌المللی، خود می‌تواند به نوعی بیانگر قابل قبول بودن سطح علمی دستاوردهای محققان به شمار آید. به همین دلیل، افزایش مقدار این تولیدات علمی نمایه‌سازی شده در پایگاه‌های بین‌المللی از جمله پایگاه‌های استنادی مؤسسه اطلاعات علمی، یکی از شاخص‌هایی است که در کنار سایر شاخص‌های علم و فناوری، در سطحی وسیع مورد توجه کشورها قرار می‌گیرد (نوروزی چاکلی و نورمحمدی، ۱۳۸۶، ص ۱۷۶) و تعیین جایگاه و نقش هر کشور در تولیدات علمی در حوزه‌های مختلف موضوعی، نشان از میزان توانمندی و عملکرد آن کشور در جهت ارتقا و بهبود آن حوزه موضوعی است. از این رو، کشورهای مختلف از جمله کشورهای اسلامی در تلاش‌اند برنامه‌های مختلفی را جهت فعال‌سازی بسترهای مناسب برای تولیدات علمی و میزان اثرگذاری در حیطه‌های مختلف موضوعی مهیا سازند. به طوریکه در سالهای اخیر، برخی کشورهای اسلامی (از جمله ترکیه، ایران، و مصر) تلاش بسیار زیادی برای حضور در عرصه علمی داشته‌اند. شواهد موجود حاکی از افزایش میزان تولیدات علمی در مجلات آی.اس.آی. و نمایه شدن آن در پایگاه وب آوساینس است. (نیرنیا، طباطبایی فر و موسوی موحدی، ۱۳۸۵؛ گزنی و بینش، ۱۳۸۶) معروف‌ترین پایگاهی که اقدام به نمایه کردن تولیدات علمی به زبان آمار می‌کند پایگاه وب آوساینس می‌باشد که مبنای بسیاری از پژوهشها از جمله پژوهش حاضر قرار دارد. با توجه به توضیحات مطرح شده، در عصر کنونی، تمامی کشورها از جمله کشورهای اسلامی برای سهیم شدن در عرصه رقابتی تولید علم در حیطه‌های

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

مختلف موضوعی، نیازمند بررسی تولیدات علمی، شناسایی جهت‌گیری‌های موضوعی و تطابق تولیدات علمی با نیازهای کشور خود می‌باشند تا این رهگذر، با اتخاذ برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری‌های مناسب، جایگاه شایسته خود را در عرصه جهانی بدست آورند. با توجه به اهمیت موضوع زنان و خانواده در کشورهای اسلامی، مطالعه وضعیت و چگونگی تولیدات علمی پژوهشگران حوزه جنسیت، زنان و خانواده در کشورهای اسلامی ضروری به نظر می‌رسد. به دلیل مشخص نبودن وضعیت تولیدات علمی حوزه زنان و خانواده در کشورهای اسلامی لازم است جهت بهره‌وری بیشتر از قابلیت‌های پژوهشی و همچنین ارائه پیشنهادهایی به منظور کمک به پژوهشگران حوزه زنان و خانواده در کشورهای اسلامی، تصویری از وضعیت پژوهش‌های حوزه جنسیت، زنان و خانواده در کشورهای اسلامی ارائه شود. از این رو، این پژوهش به بررسی مقالات منتشر شده در پایگاه استنادی وب آو ساینس که در ارتباط با حوزه موضوعی جنسیت، زنان و خانواده می‌باشد، پرداخته است. در طی این تحقیق، می‌توان به روند رشد بروندادهای علمی، نشریات هسته، نویسندگان فعال و برتر، مجلات برتر منتشر کننده تولیدات علمی، دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی فعال در این عرصه و در نهایت، بتوان جایگاه ایران را در تولید بروندادهای علمی این حوزه در میان کشورهای اسلامی شناخت. نتایج این پژوهش با نشان دادن حدود فعالیت هر فرد، مؤسسه و کشور در حوزه جنسیت، زنان و خانواده، به پژوهشگران کمک خواهد کرد تا با پی بردن به جایگاه خود نسبت به دیگر پژوهشگران در سطح ملی و بین‌المللی در میان سایر کشورهای اسلامی، و با آگاهی از اولویت‌های پژوهشی این حوزه به کار علمی بپردازند و با انگیزه‌های بیشتر به سوی جایگاهی رفیع‌تر گام بردارند. به علاوه، بررسی تولیدات علمی حوزه جنسیت، زنان و

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]

[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

خانواده در کشورهای اسلامی در پایگاه وب آو ساینس، ضمن اینکه می‌تواند معرف وضعیت تولیدات علمی در کشورهای اسلامی و جایگاه هر یک از کشورها و دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی آن‌ها از لحاظ تولید علمی در این حوزه باشد، منجر به شناخت محققان و پژوهشگران برتر شده و روند همکاری‌ها و ارتباطات علمی بین متخصصان و پژوهشگران حوزه جنسیت، زنان و خانواده را تسهیل می‌نماید. به علاوه، آگاهی از وضعیت تولیدات علمی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده می‌تواند تصویر جامعی از نوع فعالیت‌های علمی محققان و نویسندگان را نمایان ساخته و سبب شناسایی نقاط ضعف و قوت تحقیقات انجام شده گردد. و از این رهگذر، ابزار مناسبی برای سیاست‌گزاری و برنامه‌ریزی در امر تحقیق و توسعه باشد. سیاست‌گزاران و برنامه‌ریزان کشورها و دانشگاه‌های مختلف، می‌توانند با دستیابی به درک درستی از توانمندی‌ها و امکانات موجود، و نیز پی بردن به نقاط قوت و ضعف برنامه‌های تحقیقاتی، خط مشی تحقیقات آینده را طوری برنامه‌ریزی کنند که به پر شدن خلاءها و تقویت نقاط ضعف بیانجامد و امکان بیشتری برای هدفدار کردن حرکت‌های علمی و تعیین اولویت‌های پژوهشی فراهم آید. با توجه به مطالب ذکر شده و از آنجایی که تا به حال مطالعه‌ای در خصوص بروندادها و تولیدات علمی کشورهای اسلامی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس، صورت نگرفته است، مطالعه حاضر با هدف بررسی تولیدات علمی کشورهای اسلامی در این حوزه و تعیین جایگاه ایران در بین کشورهای اسلامی انجام شده است.

اهداف پژوهش

هدف اصلی

هدف از این مطالعه، تعیین وضعیت تولیدات علمی کشورهای اسلامی در حوزه

جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس و تعیین جایگاه ایران به منظور برنامه‌ریزی جهت ارتقای جایگاه و تعیین اولویت‌های پژوهشی کشور در این حوزه است.

اهداف فرعی

تعیین روند رشد تولیدات علمی کشورهای اسلامی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده به تفکیک سال در پایگاه وب آو ساینس جهت پیش‌بینی وضعیت آینده و رسیدن به وضع مطلوب در حوزه‌های اولویت‌دار تعیین سهم کشورهای مختلف اسلامی در انتشار تولیدات علمی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس و تعیین کشورهای برتر تولیدکننده و نیز آگاهی از جایگاه و وضعیت کنونی میزان تولیدات علمی ایران در اولویت‌های پژوهشی حوزه جنسیت، زنان و خانواده در میان کشورهای اسلامی تعیین نوع و قالب مدارک و تولیدات علمی کشورهای اسلامی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس تعیین دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی فعال کشورهای اسلامی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس و اطلاع‌یابی از دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی فعال در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در ایران جهت تخصیص اصولی حمایت‌های مورد نیاز برای تقویت بیشتر آن‌ها در راستای اجرای حوزه‌های اولویت‌دار تعیین مجلات برتر منتشر کننده مقالات حوزه جنسیت، زنان و خانواده در کشورهای اسلامی و ایران در پایگاه وب آو ساینس تعیین نویسندگان فعال و برتر در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در کشورهای اسلامی و ایران در پایگاه وب آو ساینس توزیع فراوانی حیطه‌های موضوعی بروندادهای علمی پژوهشگران کشورهای اسلامی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس.

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]

[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

پیشینه پژوهش

مرور مطالعات و پژوهش‌های داخلی و خارجی متعدد صورت گرفته در حیطه‌های مختلف موضوعی در حوزه علم سنجی با اهداف گوناگون، نشان می‌دهد که تمرکز این مطالعات گاه بر کلیت تولید علم و گاه بر سطوح خردتر مانند کشورها، زبان، نوع مدرک، سال انتشار، حوزه‌های موضوعی، مجلات یا استنادها بوده است. به علاوه، بررسی پیشینه پژوهش در حوزه تولیدات علمی کشورها، حاکی از آن است که روش مذکور در پژوهش‌های بسیاری در حوزه‌های مختلف موضوعی، مورد استفاده قرار گرفته است. از سوی دیگر، برخی پژوهشها فارغ از حیطه موضوعی، بیشتر با تمرکز بر تولیدات علمی ایران یا تولیدات علمی کشورهای جهان، خاورمیانه و کشورهای اسلامی و همسایه و جایگاه ایران در بین آنها، انجام شده‌اند. از میان این پژوهشها می‌توان موارد ذیل را برشمرد: انصافی و غریبی، ۱۳۸۱؛ موسوی، ۱۳۸۳؛ موسوی، ۱۳۸۴؛ نیرنیا، طباطبایی‌فر و موسوی موحدی، ۱۳۸۵؛ صبوری، ۱۳۸۵؛ اعتمادی‌فرد و دیگران، ۱۳۸۶؛ نوروزی چاکلی و دیگران، ۱۳۸۶؛ مهراد و گزنی، ۱۳۸۶؛ گزنی و بینش؛ ۱۳۸۶؛ دیدگاه و عرفان منش، ۱۳۸۸؛ نوروزی چاکلی و حسن زاده، ۱۳۸۸؛ نوروزی چاکلی و دیگران، ۱۳۸۸؛ منصوری و عصاره، ۱۳۸۹؛ نیاکان، ۱۳۸۹؛ حریری و ریاحی، ۱۳۹۲؛ مصطفوی و کیانی، ۱۳۹۴؛ عصاره و ویلسون، ۲۰۰۰؛ کینگ، ۲۰۰۴؛ آدامس و همکاران، ۲۰۱۱.

مرور کلی پیشینه‌ها مبین این مسئله است که به منظور تعیین روند و میزان رشد تولیدات علمی کشورهای مختلف، از روش‌های مختلف علم‌سنجی استفاده شده و مطالعات گسترده در زمینه‌های موضوعی متفاوت و بسیار خاص انجام گرفته و همچنان به روند صعودی خود ادامه می‌دهد. این مسئله، حاکی از اهمیت این

تکنیک و توجه به آن در عصر کنونی جهت شناسایی حوزه‌های موضوعی فعال و جدید دارد. بنابراین، پژوهش‌های مختلف با استفاده از روش علم‌سنجی توانسته‌اند دست به شناسایی مجلات هسته حوزه مورد بررسی، شناسایی دانشگاه‌ها و مؤسسات و نهادهای موفق و مقایسه بین موضوعات پرکاربرد در حوزه مورد بررسی بزنند. با این حال، با جستجوهای صورت گرفته، حوزه موضوعی جنسیت، زنان و خانواده چه به صورت منطقه‌ای و آن هم در کشورهای اسلامی، و چه به صورت کلی، هنوز مورد سنجش قرار نگرفته و غالب پژوهش‌ها مربوط به یک کشور عضو جهان اسلام و یا چند مورد از کشورهای اسلامی آن هم در زمینه‌های موضوعی متفاوت از پژوهش حاضر، صورت گرفته‌اند. از این‌رو، با توجه به اهمیت موضوع مذکور، شناسایی روند رشد بروندادهای علمی، نشریات هسته، نویسندگان فعال و برتر، مجلات برتر منتشر کننده تولیدات علمی، دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی فعال حوزه جنسیت، زنان و خانواده در میان کشورهای اسلامی، ضروری به نظر می‌رسد که پژوهش پیش رو سعی در تحقق این امر دارد.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از نوع کاربردی است. روش پژوهش علم سنجی است. جامعه این پژوهش شامل ۱۸۵۲ پیشینه از بروندادها و تولیدات علمی پژوهشگران حوزه جنسیت، زنان و خانواده در کشورهای اسلامی در پایگاه وب آو ساینس است. تاریخ انجام جستجو ۱۳۹۸/۹/۵ تحت پوشش این پایگاه بوده است. کشورهای اسلامی مورد مطالعه در پژوهش ۵۷ کشور اسلامی بودند که در سازمان کنفرانس اسلامی (اُ. آی. سی.)[1] عضویت دارند. کشورهای عضو این سازمان عبارتند از: آلبانی، اردن، ازبکستان، افغانستان، الجزیره، امارات متحده عربی، اندونزی،

1. Organization of Islamic Countries (OIC)

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]

[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]

[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

اوگاندا، ایران، بحرین، برونئی، بنگلادش، بنین، بورکینافاسو، پاکستان، تاجیکستان، ترکمنستان، ترکیه، توگو، تونس، جیبوتی، چاد، ساحل عاج، سنگال، سودان، سورینام، سوریه، سومالی، سیرالئون، عراق، عربستان سعودی، عمان، فلسطین، قرقیزستان، قزاقستان، قطر، گابن، گامبیا، گویان، گینه، گینه بیسائو، لبنان، لیبی، مالدیو، مالزی، مالی، مراکش، مصر، موریتانی، موزامبیک، نیجریه، نیجر، کامرون، کومور، کویت، و یمن.

برای بازیابی مدارک مربوط به جنسیت، زنان و خانواده از راهبرد زیر استفاده گردید: SU=(wom* OR famil* OR feminis* OR gender OR sex OR Husband OR wife OR spouses Households OR Menstruation OR Kinship OR Marriage OR Menopause OR Mother OR widow OR adultery OR sodomy OR fertility OR Fetal OR Fetus OR abortion OR chastity OR purdah OR "Birth control" OR parent OR divorce OR Puberty OR pregnant OR INFERTIL* OR Paternal) AND CU= iran فرمول فوق همراه با اسامی ۵۷ کشور اسلامی به طور جداگانه با عملگر (AND) ترکیب و مورد جستجو قرار گرفت و با فرمت تب- دیلیمیتد و پلین تکس در قالب فایل‌های متنی ذخیره شد. که این رکوردها در انواع قالب‌ها مانند مقاله، چکیده نشست‌ها، نقد و بررسی کتاب و ... بوده است. داده‌های ذخیره شده به صورت فایل متنی به نرم‌افزار اکسل منتقل و تجمیع شد. در این نرم‌افزار داده‌های مربوط به فیلد کلیدواژه‌های نویسندگان که در ستون DE آمده، استخراج شد. پس از جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز، با توجه به حجم زیاد کلیدواژه‌ها و مشکلات زبان کنترل نشده، کنترل و یکدست‌سازی کلیدواژه‌ها صورت گرفت. به منظور خروجی نقشه‌های موضوعی مختلف و ترسیم نقشه کلی از نرم افزار ووس ویور[1] استفاده شده است. همچنین در این پژوهش، از نرم‌افزار نت دراو[1] و یوسی

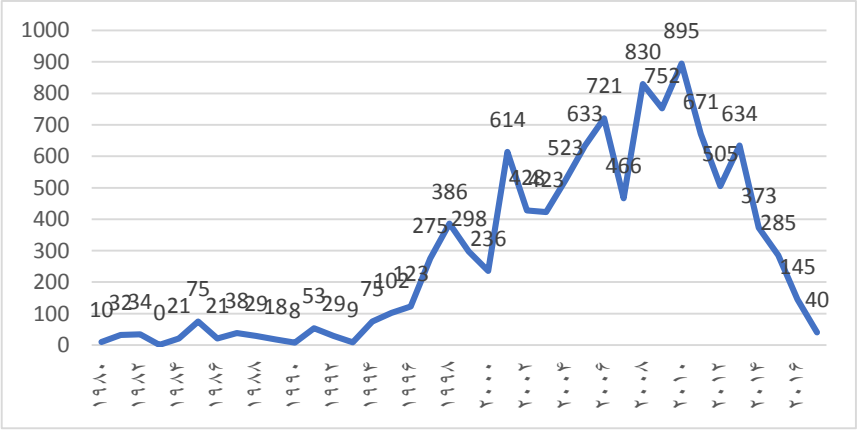
1.VOSviewer

نت جهت ترسیم نقشه هر خوشه به کار و شاخص‌های علم‌سنجی استفاده شد. در ادامه به تجزیه و تحلیل داده‌ها بر اساس سؤالات پژوهش پرداخته شده است.

یافته‌ها

سؤال اول: روند رشد تولیدات علمی کشورهای اسلامی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده به تفکیک سال در پایگاه وب آو ساینس چگونه است؟

کلیه تولیدات علمی پژوهشگران کشورهای اسلامی در حوزهٔ جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس ۱۸۵۲ مدرک است. سال ۲۰۱۰ با ۸۹۵ مدرک بیشترین سهم تولید را داشته است. همینطور سال ۲۰۰۸ با ۸۳۰ مدرک و سال ۲۰۰۹ با ۷۵۲ مدرک در رتبهٔ دوم و سوم قرار دارند. لازم به ذکر است که در سال ۱۹۸۳ هیچ تولید علمی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده توسط کشورهای اسلامی در پایگاه وب آو ساینس منتشر نشده است.

شکل ۱: توزیع فراوانی تعداد مدارک منتشر شده بر اساس سال در پایگاه وب آو ساینس

سؤال ۲: سهم کشورهای مختلف اسلامی در انتشار تولیدات علمی در حوزه

1. NetDraw

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس چگونه است؟

بر طبق جدول۱. ۴۲۷ مدرک شامل کشور ترکیه است که بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است. کشور نیجریه با ۳۴۱ مدرک در رتبه دوم و کشور ایران با ۱۴۱ مدرک در رتبه سوم قرار دارند.

جدول ۱: توزیع فراوانی پرتولیدترین کشورهای اسلامی در حوزهٔ جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس

ردیف	کشورهای اسلامی	تعداد انتشار	تعداد استناد
۱	ترکیه	۴۲۷	۳۱۱۶
۲	ایران	۱۴۱	۸۳۲
۳	مصر	۶۵	۵۵۸
۴	عربستان سعودی	۴۷	۲۴۶
	نیجریه	۳۴۱	۹۷۴
۵	کشورهای دیگر افریقا	۱۳۲	۱۰۴۷
۶	کشورهای دیگر آسیا	۳۶۹	۱۹۰۱
۷	کشورهای دیگر عربی	۱۸۲	۸۸۰

سؤال ۳: نوع و قالب مدارک و تولیدات علمی کشورهای اسلامی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس چگونه است؟

بررسی یافته‌ها نشان می‌دهد قالب مقاله در پایگاه وب آو ساینس با تعداد ۱۵۸۲ (۸۵/۴۲ درصد) بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است. بعد از آن قالب چکیده نشست‌ها با تعداد ۱۰۸ (۵/۸۳ درصد) و نقد و بررسی کتاب با تعداد ۴۸ (۲/۵۹ درصد) در رتبهٔ دوم و سوم قرار دارند.

سؤال ۴: وضعیت دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی فعال کشورهای اسلامی از

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

حیث تولیدات علمی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس چگونه است؟

جدول ۲: توزیع فراوانی مؤسسات و دانشگاه‌های کشورهای اسلامی با بالاترین میزان تولید در حوزۀ جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس

ردیف	نام مؤسسه	تعداد تولیدات	تعداد استناد
۱	Univ Nigeria	۹۹	۱۲۲
۲	Makerere Univ	۴۹	۴۰۲
۳	Univ Ibadan	۴۹	۲۳۱
۴	Hacettepe Univ	۴۴	۲۴۶
۵	Univ Malaya	۴۰	۱۸۲
۶	Middle E Tech Univ	۳۸	۵۲۱
۷	Amer Univ Beirut	۳۶	۲۰۰
۸	Bilkent Univ	۳۲	۲۲۴
۹	Univ Tehran Med Sci	۳۱	۲۰۰
۱۰	Obafemi Awolowo Univ	۳۰	۱۰۶

در جدول ۲ فهرست ۱۰ دانشگاه کشورهای اسلامی که بیش‌ترین تولید را در حوزه جنسیت، زنان و خانواده داشته‌اند ذکر شده است. طبق یافته‌های این جدول Univ Nigeria با تعداد ۹۹ بیشترین سهم را در تولید علمی این حوزه داشته است.

سؤال ۵: مجلات برتر منتشر کننده مقالات حوزه جنسیت، زنان و خانواده در کشورهای اسلامی در پایگاه وب آو ساینس چه مجلاتی هستند؟

تولیدات علمی کشورهای اسلامی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]

[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

وب آو ساینس در ۱۰۶ مجله منتشر شده‌اند. در جدول ۳، ۱۰ مجله‌ای که بیشترین تولیدات را در این حوزه داشته‌اند، ذکر شده‌اند.

جدول ۳: توزیع فراوانی مجله‌های منتشر کننده تولیدات علمی پژوهشگران ایرانی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس

ردیف	نام مجله	تعداد انتشار	تعداد استناد
۱	JOURNAL OF HOME ECONOMICS RESEARCH	۱۶۱	۲۴
۲	CULTURE HEALTH & SEXUALITY	۱۱۷	۸۵۳
۳	JOURNAL OF WOMENS HEALTH	۱۰۵	۵۰۳
۴	HEALTH CARE FOR WOMEN INTERNATIONAL	۱۰۰	۵۰۹
۵	WOMENS STUDIES INTERNATIONAL FORUM	۸۹	۵۲۷
۶	CHILD ABUSE & NEGLECT	۸۳	۱۱۶۴
۷	JOURNAL OF INTERPERSONAL VIOLENCE	۷۶	۵۸۸
۸	WOMEN & HEALTH	۶۱	۳۰۴
۹	INTERNATIONAL FAMILY PLANNING PERSPECTIVES	۵۹	۱۴۶۷
۱۰	JOURNAL OF COMPARATIVE FAMILY STUDIES	۵۷	۲۰۷

سؤال ۶: توزیع فراوانی پرتولیدترین پژوهشگران در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در کشورهای اسلامی در پایگاه وب آو ساینس چگونه است؟

با توجه به نتایج به دست آمده در پایگاه وب آو ساینس Anyakoha EU با تولید ۱۳ مدرک بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است. KABIR M با ۱۱

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

مدرک و Cindoglu D و Igbo CA هر کدام با ۱۰ مدرک به ترتیب در رتبهٔ دوم و سوم قرار دارند. از بین نویسندگان پرکار در پایگاه وب آو ساینس ۱۰ نویسنده برتر در جدول زیر مشاهده می‌شود.

جدول۴: توزیع فراوانی پرتولیدترین پژوهشگران در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در کشورهای اسلامی در پایگاه وب آو ساینس

ردیف	نام نویسنده	تعداد برونداد	تعداد استناد
۱	Anyakoha EU	۱۳	۱
۲	KABIR M	۱۱	۳
۳	Cindoglu D	۱۰	۶۰
۴	Igbo CA	۱۰	۳
۵	Al-Modallal H	۹	۱۷
۶	Arat Y	۹	۴۳
۷	Khawaja M	۸	۸۵
۸	Sakalli-Ugurlu N	۸	۱۷۴
۹	Schuler SR	۸	۲۱۰
۱۰	Aghajanian A	۷	۶۹

سؤال ۷: توزیع فراوانی حیطه‌های موضوعی بروندادهای علمی پژوهشگران کشورهای اسلامی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس چگونه است؟

همانطور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود موضوع زنان با ۲۰۷ مدرک بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است. موضوع جنسیت با ۱۴۴ مدرک در رتبهٔ دوم و موضوع شیوع با ۱۲۵ مدرک در رتبهٔ سوم قرار دارند.

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

جدول ۵: توزیع فراوانی حیطه‌های موضوعی برتر در بروندادهای علمی پژوهشگران کشورهای اسلامی در حوزۀ جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس

کلیدواژه	میزان رخداد
زنان	۲۰۷
جنسیت	۱۴۴
شیوع	۱۲۵
بهداشت و سلامت	۱۲۴
خشونت خانگی	۱۲۰
خشونت شریک جنسی صمیمی	۹۲
ترکیه	۷۶
تجاوز/ خشونت/ سوء استفاده	۷۲
نگرش‌ها	۷۱
نوجوانان	۶۷

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش به بررسی تولیدات علمی کشورهای اسلامی که در حوزه موضوعی جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس منتشر شده‌اند، پرداخته و تصویری از روند رشد تولیدات علمی، نشریات هسته، نویسندگان، مجلات و دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی فعال و برتر در این عرصه و در نهایت، جایگاه ایران در تولید بروندادهای علمی این حوزه در میان کشورهای اسلامی ارائه داده است. طبق یافته‌های پژوهش، سال ۲۰۱۰ با ۸۹۵ مدرک بیشترین سهم تولید را داشته است. همینطور سال ۲۰۰۸ با ۸۳۰ مدرک و سال ۲۰۰۹ با ۷۵۲ مدرک در رتبۀ دوم و سوم قرار دارند. لازم به ذکر است که در سال

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

۱۹۸۳ هیچ تولید علمی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده توسط کشورهای اسلامی در پایگاه وب آو ساینس منتشر نشده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود تولیدات علمی کشورهای اسلامی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده دارای سیر و رشد صعودی منظم نبوده و در بعضی از سالها سیر نزولی داشته داشته است. در خصوص سهم کشورهای مختلف اسلامی در انتشار تولیدات علمی این حوزه، کشور ترکیه بیشترین سهم تولیدات را به خود اختصاص داده است. بعد از آن، کشور نیجریه و ایران در رتبه دوم و سوم قرار گرفته‌اند.

مطابق یافته‌های بدست آمده، در حوزه موضوعی جنسیت، زنان و خانواده، ۱۸۵۲ مدرک در ۱۱ قالب منتشر شده‌اند که قالب مقاله در کشورهای اسلامی با تعداد ۱۵۸۲ (۸۵/۴۲ درصد) و در ایران با تعداد ۱۲۴ (۸۲/۶ درصد)، بیشترین میزان را به خود اختصاص داده است. چکیده نشست‌ها با تعداد ۱۰۸ (۵/۸۳ درصد) و نقد و بررسی کتاب با تعداد ۴۸ (۲/۵۹ درصد) در رتبهٔ دوم و سوم قرار دارند. به این ترتیب مشاهده می‌شود که قالب مقاله مجله با توجه به ویژگی‌های منحصر به فرد خود نسبت به انواع دیگر قالب‌ها، به عنوان یکی از پراستقبال‌ترین محمل‌های انتقال اطلاعات علمی در میان پژوهشگران مطرح است. با این حال، پژوهش دهقان (۱۳۸۶) نشان می‌دهد که بیشترین درصد تولید اطلاعات علمی در عربستان سعودی در قالب مقاله مجله، در ایران در قالب گزارش پروژه، در ترکیه به شکل مقاله سمینار و در مصر در قالب فصل کتاب منتشر شده‌اند. از سوی دیگر، در این پژوهش قالب اقلام کتابشناختی و اطلاعاتی در مورد یک شخص با تعداد ۱ عدد (۰/۵۰ درصد) کمترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند به این ترتیب می‌توان نتیجه گرفت اگر چه قالب‌های دیگر چه در خارج از کشور چه در داخل از اهمیت برخوردارند اما قالب مقاله در خارج و داخل کشور و در

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

بیشتر حوزه‌ها نزد پژوهشگران از اهمیت و اعتبار بیشتری برخوردار است. و همینطور نمایانگر این است که پژوهشگران از مقالات بیشتر استفاده می‌کنند.

همان طور که اشاره شد، از میان دانشگاه‌های کشورهای اسلامی که بیش‌ترین تولید را در حوزه جنسیت، زنان و خانواده داشته اند، Univ Nigeria با تعداد ۹۹ اثر، بیشترین سهم را در تولید علمی این حوزه داشته است. بعد از آن دانشگاه Makerere Univ و Univ Ibadan هر کدام با ۴۹ مدرک و دانشگاه Hacettepe Univ با ۴۴ مدرک در پایگاه وب آو ساینس به ترتیب رتبه‌های دوم و سوم را به خود اختصاص داده‌اند. در ایران نیز دانشگاه علوم پزشکی تهران، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، دانشگاه تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، و دانشگاه تربیت مدرس، به ترتیب رتبه‌های اول تا پنجم را از آن خود کرده‌اند. بدین ترتیب به نظر می‌رسد که در ایران پژوهش‌ها بیشتر از دیدگاه علوم پزشکی و بهداشت و سلامت به موضوعات مربوط به حوزه جنسیت، زنان و خانواده پرداخته‌اند.

پیرامون مجلات هسته تولیدات علمی کشورهای اسلامی در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در پایگاه وب آو ساینس در ۱۰۶ مجله منتشر شده‌اند. در مقاله مجلاتی که بیشترین تولیدات را در این حوزه داشته‌اند، ذکر شده اند. با توجه به یافته‌های بدست آمده مجله JOURNAL OF HOME ECONOMICS RESEARCH با ۱۶۱ مدرک در پایگاه وب آو ساینس بیشترین تولید را داشته-اند. و مجله‌های CULTURE HEALTH & SEXUALITY با ۱۱۷ مدرک و مجله JOURNAL OF WOMENS HEALTH با ۱۰۵ مدرک در پایگاه وب آو ساینس در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارند. تولیدات علمی پژوهشگران ایرانی در ۳۷ مجله منتشر شده است که از میان این ۳۷ مجله، مجلات JOURNAL OF WOMENS HEALTH با ۲۲ مدرک، WOMEN & HEALTH با ۱۴ مدرک،

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

و JOURNAL HEALTH CARE FOR WOMEN INTERNATIONAL و OF COMPARATIVE FAMILY STUDIES هر کدام با ۱۲ مدرک، با توجه به تعداد تولیدات علمی منتشر شده، رتبه‌های اول تا سوم را بدست آورده‌اند.

با توجه به نتایج به دست آمده در پایگاه وب آو ساینس Anyakoha EU با تولید ۱۳ مدرک بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است. KABIR M با ۱۱ مدرک و Cindoglu D و Igbo CA هر کدام با ۱۰ مدرک به ترتیب در رتبهٔ دوم و سوم قرار دارند.

یافته‌های به دست آمده از پژوهش حاضر حاکی از آن است که در پایگاه وب آو ساینس بیشترین حیطه‌های موضوعی که در حوزهٔ جنسیت، زنان و خانواده روی آن کار شده است حیطه‌های موضوعی زنان، جنسیت، شیوع، بهداشت و سلامت، و خشونت خانگی است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که مطالعات جنسیت و زنان روی دو مؤلفه کلی زنان و جنسیت متمرکز شده‌اند. از سوی دیگر، همان طور که مطرح شد به دلیل وجود فرهنگ مردسالاری و مشروعیت بخشی سیستم فرهنگی برخی جوامع و کشورها نسبت به خشونت و برتری قدرت جسمانی مردان، خشونت خانگی علیه زنان مشاهده می‌شود. خشونت خانگی علیه زنان که رایج‌ترین نوع آن خشونت علیه زنان توسط همسر یا شریک زندگی است، پدیده‌ای است که در سراسر جهان دیده شده و دارای ابعاد گسترده‌ای از قبیل خشونت جنسی، خشونت روانی، خشونت اقتصادی، خشونت عاطفی، خشونت فیزیکی و جسمانی است و تهدید کننده بهداشت و سلامت زنان و خانواده‌هاست. به طوریکه نه تنها همراه با آسیب‌های جسمانی است بلکه طیف گسترده‌ای از عوارض روان شناختی را به همراه می‌آورد. لازم به ذکر است که بهداشت و سلامت زنان ابعاد و طیف گسترده‌ای از عوامل فردی،

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

خانوادگی و اجتماعی را در بر می‌گیرد. که هر یک خود حیطه‌های مختلف را شامل می‌شوند. به طور مثال، از جمله عوامل فردی در بهداشت و سلامت زنان می‌توان به حیطه‌های جسمی، روانی عاطفی و معنوی اشاره کرد. در بعد خانوادگی نیز مسائل باروری، حمایت همسر و نقش‌های زیربنایی قرار می‌گیرد. که طیف بسیاری از مسائل از قبیل تجارب جنسی، بارداری، زایمان، مسائل جنسی زنان در دوران یائسگی، خشونت جنسی توسط شریک جنسی، خشونت شوهر و خشونت خانوادگی، آزار جنسی و ... را در برمی‌گیرد. عوامل اجتماعی از دیگر عوامل مؤثر بر سلامت زنان است که مشتمل بر زیر طبقات عوامل فرهنگی، حمایت اجتماعی اقتصادی و مدیریت مسائل زنان است. عوامل فرهنگی خود شامل تبعیض جنسیتی، طردشدگی، ازدوج و طلاق، تحصیل و سبک زندگی است. خدمات پیشگیرانه زیرطبقه مدیریت مسائل زنان می‌باشد که شامل زیر طبقات آموزش و اطلاع رسانی در مسائل گوناگون از جمله مسائل جنسی، دسترسی آسان و ارائه خدمات حمایتی است. از این‌رو، بررسی شیوع بیماری‌های روانی در بین زنان به دلایل ذیل می‌تواند موضوع مقالات زیادی قرار گیرد. تفاوت‌های فیزیولوژیک، تحمل فشارهای زیست‌شناختی، روانی و اجتماعی متعدد در زندگی زنان از کودکی تا سالمندی مانند: عادت ماهیانه، ازدواج، بارداری، زایمان، شیردهی، مسئولیت‌های سنگین خانوادگی و اجتماعی، نابرابری در استفاده از امکانات موجود اجتماعی، نگرش‌ها و باورهای ناصحیح نسبت به زنان، عدم استقلال اقتصادی و اجتماعی (تحصیل، ازدواج، اشتغال) نسبت به مردان، کمبود یا نبود قوانین مربوط به حمایت از زنان در سطح فردی، خانوادگی و اجتماعی و بسیاری مشکلات دیگر. عواقب بهداشتی خشونت علیه زنان و خشونت خانگی شامل عواقب جسمانی (قتل، آسیب‌های جسمی جدی، آسیب‌های دوران حاملگی

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

برای مادر و جنین، آسیب‌های کودکان زنان قربانی، حاملگی‌های ناخواسته و زودرس، بیماری‌های مقاربتی و ایدز و آسیب‌پذیری در برابر سایر بیماری‌ها)، عواقب روانی (احساس حقارت، عدم اعتماد به نفس، نگرانی از آینده، خودکشی، بیماری‌های روانی نظیر افسردگی، اضطراب، نومیدی، خستگی مزمن، اشکال در آغاز خواب، کابوس‌های شبانه، اعتیاد، فحشا، بزهکاری، گوشه‌نشینی و انزوا، تأثیر مشاهده خشونت بر کودکان) و عواقب اجتماعی (افزایش هزینه‌های مراقبت‌های بهداشتی، کاهش بهره‌وری و قدرت کار و کاهش نیرو و توان توسعه) می‌باشد. با توجه به مطالب پیش گفته شده روشن می‌شود که اهمیت مسائل فوق الذکر و ارتباط آنها با یکدیگر، تا حدی است که موضوعات زنان، جنسیت، شیوع، بهداشت و سلامت و خشونت خانگی در صدر تولیدات علمی کشورهای اسلامی قرار گرفته‌اند. به نظر می‌رسد توجه بالا به موضوع فوق الذکر از جمله خشونت یا ریشه در شیوع بالای خشونت در جوامع اسلامی داشته یا به دلیل اینکه از جمله موضوعاتی هستند که در کشورهای غربی در راستای دفاع از حقوق زنان مطرح و برجسته شده‌اند به طوری که اسماء جزو اولویت‌های پژوهشی قرار گرفته و نویسندگان کشورهای اسلامی مسائل را از غربی‌ها اخذ کرده‌اند و برای جلب توجه آنان در چاپ مقالات، به سمت پژوهش روی این‌گونه موضوعات متمایل شده‌اند. پرواضح است که سنجش و ارزیابی این فرضیه‌ها، نیازمند پژوهش‌های جامع و کاملی است. همینطور توجه به موضوع بهداشت و سلامت یا ریشه در توجه به زنان به عنوان موجودی مهم و تأثیرگذار در کشورها دارد و یا اینکه در کشورهای اسلامی، آسیب‌ها و پیامدهای بهداشت و سلامت پررنگ بوده و مسئله‌مندی ایجاد کرده و بالتبع گرایش پژوهشگران به آنها را سبب شده است یا تحت تأثیر نگرش پزشکی در جامعه مدرن و پزشکی کردن مسائل

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

مختلف رخ داده است به علاوه این احتمال وجود دارد که پرداختن به پژوهش-هایی که متغیر بهداشت و سلامت را بررسی می‌کنند با توجه به مصادیق واضح آن، با سهولت بیشتری صورت می‌گیرد لذا گرایش بیشتری به سمت آنها در میان پژوهشگران وجود دارد. پیرامون موضوع نوجوانان نیز که جز حیطه‌های موضوعی برتر در بروندادهای علمی قرار گرفته می‌توان اینگونه گمان کرد که توجه به نسل بعد با عنایت به سطوح و گروه‌های سنی کشورهای اسلامی از جمله مسائل و اولویت‌های مهم در این کشورها است. به علاوه، توجه بیشتر به نوجوانان و مسائل و مطالبات آنان از جمله پدیده‌های نوظهوری است که در جوامع مختلف از جمله کشورهای اسلامی حین حرکت به سمت مدرن شدن رخ داده و مباحث مرتبط با آنان از جمله شکاف نسلی، مشکلات امر تربیت و شیوه-های تربیتی مطلوب، روابط والدین و نوجوانان، مطالبات نوجوانان و ... را بوجود آورده است.

پیشنهادهای پژوهش

در مجموع با عنایت به یافته‌های پژوهش، پیشنهاد می‌گردد با شناسایی علل گرایش پژوهشگران حوزه جنسیت، زنان و خانواده به تحقیق و ارائه راهکارهای مناسب، دست اندرکاران این حوزه را به سوی پژوهش و تولید علم سوق داد. فراهم کردن فرصتهای مطالعاتی برای مشتاقان پژوهش، تبادل استاد و دانشجو به منظور مبادله تجربیات کشورمان با سایر کشورها، آماده کردن بستر مناسب برای تحقیق، و به کارگیری سیاستهای حمایتی و تشویقی جهت تشویق متخصصان این حوزه به پژوهش را می‌توان از عوامل برجسته دستیابی به ارتقاء کمی و کیفی تولید علم در رشته جنسیت، زنان و خانواده برشمرد. در نهایت بایستی اذعان داشت که حجم بالایی از مقالات پژوهشگران ایرانی در حوزه جنسیت، زنان و

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

خانواده در پایگاه‌های استنادی نمایه نشده‌اند. همچنین اثر تحریم بر عدم پذیرش بسیاری از مقالات ایرانی در نشریات معتبر جهانی از دیگر موضوعاتی است که به طور قطع در میزان تولیدات علمی ایران در حوزه‌های مختلف در چند سال اخیر تأثیر داشته است.

پیشنهادهایی برای پژوهش‌های بیشتر

مطالعه تطبیقی تولیدات علمی حوزه جنسیت، زنان و خانواده بین ایران و کشورهای توسعه یافته

مطالعه تطبیقی تولیدات علمی حوزه جنسیت، زنان و خانواده بین ایران و کشورهای عربی

مطالعه تطبیقی تولیدات علمی حوزه جنسیت، زنان و خانواده بین کشورهای اسلامی و اروپایی

مطالعه تولیدات علمی حوزه جنسیت، زنان و خانواده در رشته‌های علمی مختلف

منابع

اعتمادی فرد، علی؛ نوروزی چاکلی، عبدالرضا؛ نورمحمدی، حمزه علی؛ وزیری، اسماعیل. (۱۳۸۶). ارزیابی تطبیقی تولید علم ایران، ترکیه و مصر در سالهای ۲۰۰۵ و ۲۰۰۶. **رهیافت**، ۱۷ (۴۰)، ۶۵-۷۵.

انصافی، سکینه؛ و غریبی، حسین. (۱۳۸۱). **دانش ایران در سطح بین المللی سال ۲۰۰۰**. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.

حریری، نجلا؛ و ریاحی، عارف. (زمستان۱۳۹۲). بررسی همکاریهای علمی میان کشورهای عضو پیمان دی هشت؛ نگاهی به نقش ایران در این نوع همکاری‌ها و راهکارهایی برای ارتقای آن. **فصلنامه سیاست خارجی**، ۲۷ (۴)، ۹۱۹-۹۴۱.

دهقان، شیرین. (بهار ۱۳۸۶). تولید اطلاعات علمی کتابداری و اطلاع رسانی در ایران، ترکیه، عربستان صعودی و مصر. **فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی**، ۱۰ (۱)، ۱۷۹-۱۹۶.

دیدگاه، فرشته؛ و عرفانمنش، محمدامین. (تابستان ۱۳۸۸). تألیفات مشترک ایران و کشورهای جنوب

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]

[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

شرق آسیا در پایگاه وب آو ساینس. **علوم و فناوری اطلاعات**، ۲۴ (۴)، ۸۵-۱۰۲.
صبوری، علی اکبر. (پاییز و زمستان ۱۳۸۵). تولید علم ایران در سال ۲۰۰۶. **رهیافت**، ۳۸، ۴۰-۴۵.
گزنی، علی؛ و بینش، مژگان. (۱۳۸۶). بررسی جایگاه علمی جمهوری اسلامی ایران در بین کشورهای اسلامی. **رهیافت**، ۱۷ (۴۱)، ۴۱-۵۰.
مصطفوی، اسماعیل؛ و کیانی، حمیدرضا. (بهار و تابستان ۱۳۹۴). ارزیابی تطبیقی کشورهای اسلامی پیشرو در تولید علم: مطالعه ایران، ترکیه، مصر و پاکستان در پایگاه اطلاعات علمیESI. **پژوهش نامه علم سنجی**، ۱ (۱)، ۵۱-۶۸.
منصوری، علی؛ و عصاره، فریده. (۱۳۸۹). کشورهای پیشرو علمی جهان اسلام در پایگاه وب او ساینس. **فصلنامه کتاب**، ۸۱، ۱۴۷-۱۶۹.
موسوی، میرفضل الله. (بهار و تابستان ۱۳۸۳). رتبه‌بندی تولید علم در ۵۰ کشور اول جهان. **رهیافت**، ۳۲، ۳۷-۵۷.
موسوی، میرفضل الله. (۱۳۸۴). احراز جایگاه نخست علمی در منطقه. **رهیافت**، ۱۵ (۳۵)، ۴۵-۵۹.
مهراد، جعفر؛ و گزنی، علی. (پاییز ۱۳۸۶). قدرتهای علمی جهان اسلام. **مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات**، ۱۸ (۳)، ۱۲۵-۱۴۰.
نیاکان، شهرزاد. (زمستان ۱۳۸۹). تولیدات علمی ده ساله ایرانیان در سطح بین المللی (۱۹۹۸-۲۰۰۷). **مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات**، ۲۱ (۴)، ۷۲-۸۶.
نوروزی چاکلی، عبدالرضا؛ و نورمحمدی، حمزه علی. (۱۳۸۶). وضعیت تولید علم ایران و کشورهای منطقه در سالهای ۲۰۰۵ و ۲۰۰۶ بر اساس آمار پایگاه‌های مؤسسه اطلاعات علمی ISI. تهران: مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور.
نوروزی چاکلی، عبدالرضا؛ نورمحمدی، حمزه علی؛ وزیری، اسماعیل؛ اعتمادی فرد، علی. (۱۳۸۶). تولید علم ایران در سالهای ۲۰۰۵ و ۲۰۰۶ بر اساس آمار پایگاه‌های موسسه اطلاعات علمی (آس. اس.آی.). **فصلنامه کتاب**، ۷۱، ۷۱-۹۰.
نوروزی چاکلی، عبدالرضا؛ حسن زاده، محمد؛ نورمحمدی، حمزه علی؛ اعتمادی فرد، علی. (۱۳۸۸). پانزده سال تولید علم ایران در پایگاه‌های مؤسسه اطلاعات علمی ۱۹۹۳-۲۰۰۷. **فصلنامه کتاب**، ۷۷ (۱)۱۷۵-۲۰۰.
نوروزی چاکلی، عبدالرضا؛ حسن‌زاده، محمد. (پاییز ۱۳۸۸). تولیدات علمی نمایه‌سازی شده ایران و کشورهای اسلامی منطقه خاورمیانه در WOS (۲۰۰۳-۲۰۰۷). **فصلنامه دانش‌شناسی**،۲ (۶)، ۸۹-۱۰۳.

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]

نیرنیا، اکرم؛ طباطبایی‌فر، احمد؛ موسوی موحدی، اکبر. (پاییز و زمستان ۱۳۸۵). وضعیت پژوهش علمی ایران در مقایسه با سایر کشورهای جهان اسلام. **رهیافت**، ۳۸، ۲۲-۳۰.

Adams, J, and et al. (2011). **Exploring the Changing Landscape of Arabian, Persian and Turkish Research, Leeds**. UK: Evidence Thomson Reuters.

King, David A. (2004). The Science impact of nations: what different countries get for their research spending. **Nature**, 15 (430), 311-316.

Osareh, Farideh; Wilson, C. S. (2000). A comparison of Iranian scientific publications in the Science Citation Index: 1985-1989 and 1990-1994. **Scientometrics**, 48 (3): 427 - 442.

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]

[DOR: 20.1001.1.17350689.1399.18.69.4.0]